№ 76.

GAZETA KORRESPONDENTA
WARSZAWSKIEGO I ZAGRANICZNEGO

Z WARSZAWY DNIA 20. *WRZESNIA ROKU* 1799. *w PIĄTEK.*

z Wiednia dnia 11. Września.

Po wyruszeniu woysk Cesarskich do Donaueschingen dla wstrzymania wkraczaiącego coraz głębiey w Niemcy nieprzyiaciela, Arcy-Xiąże Karol udał się tamże w osobie ſwoiey, zostawiwszy obronę Szwaycar woysku Rossyiskiemu pod kommendą Generała Korsakow, ktore zaymuie teraz rozległosć kraiu począwszy od Zurich wzdłuż rzeki Limat aż do Renu, tudzież Generała Hotze ktory rozłożył się od Zurich aż naprzeciw kraiu Gryzonow. Takowe poruſzenia ſprawiły, iż nieprzyiaciel ktory iuż był do Heilbronn wkroczył, cofnął się znowu w okolice Heidelberga, Wisloch i Schwetzingen.

Tym czasem F. M. L. Hotze attakowany został od przemagaiącego w sile nieprzyiaciela pod Glaris i Näfels i z obu tych punktow wyparty. W tey okazyi zginął Maior Etwös, a maior Merbert rannym został. Po tym zdarzeniu F. M. L. Hotze wziął stanowisko swoie w linii od Wezen do Utznach wzdłuż rzeki Linth, ktore procz korzyści pozycyi, nayzdatnieysze iest ieszcze do zasłonienia kraiu Gryzonow.

W Armii Włoskiey nic ważnego nie zaszło, procz iż mały zamek St Maria ktory nieprzyiaciel miał ieszcze w Golfo di Spezzia, poddał się na dniu *27.* Sierpnia przez kapitulacyą.

Strata ktorą poniosł Pułkownik Strauch w cofaniu się ſwoim z kraiu Walezyi, nie iest tak wielka, iak ią pierwsze doniesienia podawały, składa się bowiem tylko z *60.* zabitych i *104.* rannych, a liczby naszych niewolnikow i zamięszanych nie można podać dokładnie, gdyż wielu nazad powraca. Wszakże samych Officerow naszych *40.* wpadło w ręce nieprzyiacielowi.

W potyczce w ktorey Generał Bey dostał się w niewolę, podobnegoż losu doznali z nim Kapitanowie Voro i Heroliżka, tudzież 5. innych Officerow.

z Londynu dnia 30. *Sierpnia.*

Generał *Abercrombie* proſił Rządu naszego o przyſłanie mu poſiłkow, dla tego na dniu 25. popłyneła druga wyprawa do *Hollandyi* pod kommendą G. *Don* do 3. tyſięcy, a podług innych do 6 tyſięcy mocna. Cztery okręty woienne konwoiuią tę wyprawę. Zatrudniaią ſię teraz iak nayspieszniey uzbroieniem trzeciey wyprawy, ktòra będzie naywiększą. i z ktòrą xiąże *York* popłynie, 10 tyſięcy woyſka iuż wſiadło na okręty. Poydzie z nią 6. regimentow kawaleryi.— Nasza fregata *Clyde* ſchwytała fregatę *Francuzką Veſtale* od 36 armat.— Lord *Bridport* znayduie ſię ieszcze z flottą ſwoią w *Torbay*. Mowią, iż w teraznieyszey porze roku częſtym burzom podlegaiącey, nie będzie port *Breſteńſki* blokowany, lecz poſtanowiono czekać na przeſtrzeni morza wypłynienia flotty *Francuzko-Hiſzpańſkiey*.— Xiąże *Oranij* ieszcze ztąd niewyiechał.— Parlament *Irlandzki* aż do dnia 1. Października odłożony — Hrabia *d'Artois* w pobliſkości *Londynu* mieszkać będzie, i nie wyiedzie tak prędko na ląd ſtały.

z Hagi dnia 7. Września.

Kommiſſya od rządu naszego do *Alkmar* wyſłana w celu urządzenia obrony Rzpltey, rozpoznania ducha Armii, a mianowicie wniyścia w przyczyny opuszczenia ſtanowiſka *Halder*, przez co flotta nasza doſtała ſię w ręce *Anglikow*, nakoniec w celu natchnienia męztwem ducha publicznego i zbicia fałszywych wieści rozszerzaiących ſię o rozpoczętych z nieprzyiacielem negocyacyach, powrociła tu nazad na dniu 5. Dała ona zapewnienie rządowi naszemu, iż wszyſtko w naylepszym ſtanie zoſtaie, iz wzmocnienia *Francuzkie* i *Batawſkie*, tudzież gwardye Narodowe ze wſzyſtkich ſię ſtron ściągneły, iż ſposob myślenia Armii ieſt wyborny, iż żołnierz pełen ieſt zapału i gorliwości dla ſprawy Rzpltey, iż Generał *Brune* użył naylepszych środkow do wypędzenia nieprzyiaciela, i że wiadomość o poddaniu ſię flotty *Batawſkiey*, tudzież o zdradzie i buncie iakie w tey mierze powſtały, zamiaſt ſprawienia szkodliwego wpływu na umyſły Armii naszey, przeięła ią owszem naywyższą niechęcią i obruszeniem, tudzież przywiodła ią do mężnego poſtanowienia zwycięztwem na lądzie, nadgrodzenia ſzkod znieſionych na morzu. Procz tego zaprzeczono uroczyście pogłosce, iż celem tey kommiſſyi było wniyście w umowy z Generałem *Angielſkim Don* i innemi Pełnomocnikami do głowney kwatery przybyłemi, tak dalece, iż gazeta *Harlemſka* ktora donioſła była, iż konferencye między temiż pełnomocnikami i kommiſſyą iuż ſię rozpoczęły, mocną w tey mierze odebrała naganę. Teraz wiemy dowodnie, iż pełnomocnicy *Angielſcy* byli na obiedzie w głòwney kwaterze Generała *Brune*, i że dopiero na dniu 4 po przyſłanym rozkazie od Dyrektoryatu *Batawſkiego*, z głowney kwatery do forpocztow *Angielſkich* odprowadzeni zoſtali.

Tym czasem aż dotąd nic ważnego ieszcze nie było pomiędzy obu Armiami, procz utarczki ktòra zaszła na dniu 3 w czaſie rozpoznawania przez Generała *Brune* uſkutecznionego. Generał ten przeglądał całą ſwoią Armią i inne ieszcze korpus pod *Petten* ſtoiące, aż do forpocztow *Angielſkich* od ſtrony [illegible] północnego. Gdy iednak teraz obie ſtrony otrzymały wzmocnienia, i gdy druga wyprawa *Angielſka* wraz z przednią ſtrażą *Roſſyiſką* iuż przybyła, a Xiąże *York* obiął naywyżſzą kommendę, do Armii zaś naszey przybyły także liczne wzmocnienia *Francuzkie*, i dywizya Generała *Dumonceau* z departamentu *Ems* wczoray ſtaneła, przez co Armia nasza przeszło 30 tyſięcy ludzi wynosi, nierachuiąc korpusow odwodowych w *Amſterdamie*, *Harlem* i *Leydzie* pozoſtałych, przeto codzień oczekuiemy bitwy ſtanowiącey. Generał *Van Damme* ktòry przybył z *Bruxelli*, wyiechał ſpieſznie do głowney kwatery, i ma dowodzić środkiem naszey Armii. Przybył tu także Generał *Kellermann* mianowany Generałem Inspektorem Armii na mieyscu Generała *Tilly* ktory teraz w *Belgium* dowodzi. Stanął ón w domu Generała *Brune*, ktòry iak wielu zapewnia do *Paryża* ieſt przywołanym, a Generał *Kellermann* kommendę po nim obeymie.

Niemamy wprawdzie dotąd ieszcze żadnego rapportu względem poddania ſię flotty, rozmaite iednak mamy donieſienia od officerow ktorzy tu przyſłani byli, lub ktorzy w czaſie buntu na flocie zaszłego ztamtąd uciekli. Bunt ten wszczął ſię w momencie tym, kiedy flotta *Angielſka* od 16. okrętow liniowych ukazała ſię, dla wydania bitwy flocie naszey. Na òw czas maytkowie wszyſtkich okrętow *Batawſkich* oświadczyli, iż bić ſię nie będą, dla tego iż pomiędzy okrętami *Angielſkiemi* połowa ſię takich znayduie, ktòre zatknięta maią banderę *Statudera*, a tym sposobem muſieliby ſię potykać z własnemi braciami. Rzucili potym w morze wszelką ammunicyą i wszyſtkich officerow, ktorzy ich do potyczki przynaglić chcieli, a tym ſpoſobem Admirał *Story* widział ſię przymuszonym do poddania ſię, co potym i inne okręty uczyniły. Wſzyſtko iednak zrobiło ſię bez kapitulacyi, i cały ekwipaż flotty w niewolę poszedł. Mowią iż ieden dawny Admirał *Hollenderſki* ktòry ſię na flocie *Angielſkiey* znayduie, a ktòry na dniu 11. Października 1797. iednym z zaiętych przez nieprzyiaciela okrętow liniowych dowodził, ma teraz naywyższą kommendę nad flottą naszą *Anglikom* poddaną.

Attak naszey Rzpltey od ſtrony *Niemiec* iuż ſię także na dniu 3. rozpoczął. Xiąże dziedziczny *Oranij* wezwał do poddania ſię fortecę *Covoerden* i zaiął mieysce *Enschede* w wyższym *Yſsel*, tudzież przechod *Renu* pod *Weſterſord* przy *Arnheim*. Ma on przy sobie korpus woyſka z emigrantow i zbiegow *Hollenderſkich* złożony. Tym czasem attak ten mało troſkliwości ściąga, lubo ma związek z insurrekcyami w *Arnheim* i *Nimedze* zaszłemi.— Uchwalono aby wszyscy emigranci *Francuzcy* i xięża deportowani, w 3ch dniach ziemię Rzpltey opuścili, pod karą iż zoſtaną *Francuzom* wydanemi.— *Anglicy* maią mocną pozycyą bronioną od licznych bateryow. Druga ich wyprawa pod dowodztwem Xiążęcia *d'York* wylądowała iuż na brzegach pułnocney *Hollandyi*. Spodziewana ieſt ieszcze trzecia wyprawa od 14. do 16. tyſięcy *Moſkalow*, ktòrey iuż część ſtaneła, tak dalece, iż cała nieprzyiacielſka potęga z 50. tyſięcy ludzi ſkładać ſię będzie.— Zawczoray i wczoray rozdano broń pomiędzy obywatelow ktorzy od Października 1787. do Stycznia 1795. uzbroieni byli. Przeznaczeniem ich ieſt utrzymywać wewnętrzną ſpokoyność, i nie są obowiązani do wyruszenia z ſiedliſk swoich. Zawczoray 350. uzbroionych obywatelow *Utrechckich* pomaszerowało do *Arnheim* i *Nimegi*, gdzie nie masz woyſka *Francuzkiego*.— Wywieziono ztąd wiele bagażow i ſprzętow *Francuzkich* wodą i lądem do *Herzogenbusch*, *Bredy* i *Antwerpij*.— Z *Medemblick* ſprowadzono tu iednego Pana, ktòry pierwszy miał być co wywieſić kazał z wieży tego miaſta chorągiew *Sztatudera*, po czym bunt na flocie *Batawſkiey* i poddanie iey naſtąpiło. Siedmiu officerow morſkich *Batawſkich* zoſtało wrzuconych w morze przez ekwipaż flotty. Sześciu uratowali *Anglicy*, ieden tylko życie utracił.

Z Bruxelli pod dniem 4. donoszą, iż woyſka *Francuzkie* ktore od brzegow *Flandryiſkich* ciągną do Rzpltey *Batawſkiey*, otrzymały rozkaz przeciwny, ponieważ wielka liczba okrętow *Angielſkich* pokazała ſię przy uyściu *Skaldy*. Już od dawnego czasu 26. okrętow *Angielſkich* krążyło przy brzegach *Flandryiſkich*, gdy iednak druga wyprawa *Angielſka* pod kommendą Xiążęcia *d'York* zbliżyła ſię do brzegow *Batawſkich*, przeto wspomnione okręty opuściły brzegi *Flandryiſkie* zapewne dla zaſłony wylądowania wyprawy Xiążęcia *d'York*. Ponieważ to wylądowanie iuż zoſtało uſkutecznione, przeto wyrażone wzwyż okręty znowu na dawne swoie ſtanowiſko powróciły.— Niektore batalliony piechoty ktore w *Leodium*, *Aix la Chapelle*, *Limburgu* i nad *Mozą* ſtały, odebrały rozkaz udać ſię do *Herzogenbusch* i *Nimegi*, dokąd także woyſka z *Givet* i *Namur* poydą.

P. S. W tym momencie Generał *Kellerman* wyiechał do głòwney kwatery.

z Amſterdamu dnia 7 Września.

Liſta okrętow flotty *Batawſkiey* zabraney przez *Anglikow* ieſt naſtępuiąca.

	Okręty liniowe.—	*Kommendanci.*—		*Armaty.*—	*Ludzie.*
1.	*Washington.*	Adm:	*Story*	74.	400.
2.	*Leyda.*	Kap:	*Braam*	64.	400.
3.	*Cerber.*	—	*de Jongh*	64.	400.
4.	*Ruyter.*	—	*Huys*	64.	350.
5.	*Utrecht*	—	*Kolff*	64.	350.
6.	*Geldrya*	—	*Waldeck*	64.	350.
7.	*Bataw*	—	*van Senden*	50.	350.
8.	*Beschermer*	—	*Eilbracht*	50.	300.
	Fregaty były naſtępuiące.				
1.	*Mars*	——	*Bock*	44.	250.
2.	*Amfitryta*	——	*Schutter*	44.	250.
3.	*Embuscade*	——	*Rivery*	32.	200.
4.	*Galatea*	——	*Droop*	18.	90.

W ogule 12 okrętow woiennych z 632 armatami i 3690 ludźmi.

Gdy Dyrektoryat nasz donioſł Ciału Prawodawczemu, iż Admirał *Story* przymuszony był przez zdradę naykow, wydać flottę naszą *Anglikom*. Prezydent rzekł: Ktoryż człowiek iakąkolwiek uczciwość w sercu maiący, do iakieykolwiek należący partyi, nie ieſt unieſiony nayżſzą niechęcią przeciw tak ſzkaradney zdradzie, zdradzie która rowną ochydę przynosi tym którzy ią uſkutecznili, iak tym ktorzy ſię iey dopuścili. O Nieba! na toż Lud *Batawſki* żywił przez tak długi czas te poczwary, aby przez nie w tak nikczemnym ſposobie oszukanym i zdradzonym zoſtał! Bodayby nieprzyiaciel zabrał sobie wszyſtkich tych wyrodkow wzgardą okrytych, ktorych my ani za *Batawow* ani za naszych wspoł-obywatelow nieuznaiemy, bodayby kara tey zbrodni spadła na głowy iey sprosnych dowodzcow. Przyidzie kiedyś zemſta ktora trafi ich głowy! Tym czasem obywatele cios ten iakkolwiek ciężki do znieſienia dla każdego ſerca przeięcego uczuciem Republikanckim, niepowinien dać upadać naszemu męztwu. Znamy obowiązki iakie oyczyznie i Ludowi winniśmy. Tych chcemy dopełnić, i raczey niech ziemia nasza Oyczyſta w gruzy przemienioną zoſtanie, nim nieprzyiaciel zdoła ſtałość naszą pokonać. Armia *Batawſka* z naszemi współ-braćmi *Francuzami* połączona, walczy w tym momencie za utrzymanie wolności i oyczyzny, i okaże bez wątpienia, iż szlachetnieysza krew w żyłach iey płynie. Na niey wspieraią ſię nasze nadzieie.

Znaczny park artylleryi poszedł do głowney kwatery w *Harlem*, należy on do dywizyi Generała *Dumonceau*.— Generał *Brune* podziękował w liście swoim Adminiſtracyi departamentowey *Texelſkiey* za surowe śrzodki użyte przeciw miaſtu *Medemblick*; spodziewa ſię, iż odtąd burzliwe poruszenia więcey ſię w tym mieście nie wznowią.—Pod czas insurrekcyi na flocie naszey, ekwipaż okrętu *Bataw* zachował ſię spokoynie, i wcale do niey nie należał.—Ponieważ *Anglicy* są panami morza południowego, przeto miaſto nasze w naymocnieyszym ſtanie obrony ieſt poſtawione.— W potyczce dnia 27. w czaſie wylądowania *Anglikow*, podług urzędowego rapportu mieliśmy 7. zabitych officerow, a 36. rannych, tudzież 137. zabitych, a 921. rannych żołnierzy.— Generał *Daendels* znayduie ſię ieszcze w głowney kwaterze w *Alkmar*.— Sławny *Van Eupen*, ſekretarz Kongreſſu *Belgickiego* w roku 1790. umarł w *Kajennie* dokąd na wygnanie był ſkazanym. —Generał *Guerike* ma kommendę w *Amſterdamie* i okolicach jego.— Dwieście *Oraniſtow* zaczeło na granicach *Geldryi* popełniać rożne bezprawia, a dla niebytności tamże woyſka posuneli ſię aż do *Arnheim*. Za pokazaniem ſię iednak 130. ludzi od gwardyi narodowey z 3. armatami, pierzchneli ztamtąd z naywiększym pospiechem. Za niemi poszło ieszcze więcey zbroynych obywalow.— Sto innych obywatelow z dwiema armatami poszło także w okolice *Twente* dla przytłumienia rozruchow popełnionych przez emigrantow *Hollenderſkich*. Z *Hattem* nawet wyszli przeciw nim obywatele.—Do *Zwool* przyprowadzono 33. zbiegow, ktorzy w czaſie wylądowania *Anglikow* w *Helder* do nich przeyść chcieli, zkąd do *Hagi* maią być zawiezieni.

Od granic Hollenderſkich dnia 8. Września.

Xiąże dziedziczny *Oranij* ktory z *Lingen* do *Emden* poiechał, miał teraz popłynąć na iedney fregacie do *Texel*. Generał *Byland* i Kapitan *Fagel* znayduią ſię w towarzyſtwie tego Xiążęcia.— W *Bentheim* zebrawszy ſię kupa emigrantow *Hollenderſkich*, udała ſię do *Endschede* i *Oldeurad* w okolice *Ober Yſſel* i chciała tamże zniszczyć znaki wolności, a na ich mieysce zatknąć banderę *Statudera*, lecz w *Oldenrad* mieszkańcy ſtrzelali do nich, a niektorzy z nich ranni, maią być zawiezieni do *Gildehaus* pod *Bentheim*. — Przeciw Generałowi *Daendels* za wpuszczenie *Anglikow* do *Helder*, wielkie powſtało nieukontentowanie. Nie pewną iednak ieſt rzeczą aby miał być aresztowanym.

z Paryża dnia 3. Września.

Przybyły tu zawczoray kuryer przywiozł wiadomość, iż Papież po kilkodniowey chorobie umarł w *Valencyi* na dniu 19 Sierpnia. Miał lat 82, panował 24. Urodził ſię w *Cesena* dnia 17 Grudnia 1717, a na dniu 15 Lutego 1775 Papieżem obrany zoſtał.— Liſty z *Nicei* pod dniem 23 Sierpnia donoszą co naſtępuie. „ Władze rządowe Rzpltey *Liguryiſkiey* opuściły *Genuę* i przenioſły ſię na ziemię *Francuzką*. Woyſko *Francuzkie* zoſtawiwszy załogę w *Genui*, rozłożyło ſię pod *Sawoną*, i tam założyło głowną kwaterę.— Generał *Macdonald* przybył do *Paryża* i miał konferencye z miniſtrem woiennym.— Okręty ktore do *Tulonu* przywiozły załogi *Francuzkie* z *Kapuy*, *St Elmo* i *Gaeta*, miały także na ſobie wielu patryotow *Włoſkich*.—Mieszkańcy *Bayonny* aresztowani, maią bydź do *Paryża* zawiezieni, gdzie przez miniſtra Policyi indagowani zoſtaną.— Z *Lugdunu* piszą, iż tam po zaszłey bitwie pod *Novi* codzień bardzo wiele ludzi więzionych było. Miniſter woienny *Bernadotte* pisał liſt do kommendanta *Lugdunu* Generała *Dauvergne*, w którym zaleca mu użycie przyzwoitych śrzodkow dla utrzymania w klubach niechętne osoby.— Generał brygady *Leclerc* ſzwagier Generała *Buonaparte*, mianowany ieſt Generałem dywizyi.

Na dniu 24. Sierpnia Generał *Championnet* miał głowną kwaterę swoią w *Embrun*, a *Moreau* nie odiechał ieszcze od Armij *Włoſkiey*.—Od Generała *Maſſeny* oczekuiemy ważnych wiadomości, gdyż gotował ſię na attakowanie *Zurich* etc.— Nasza Armia *Alpeyſka* połączy ſię z Armią *Włoſką*. — Flotta w *Breſt* w czaſie nieprzytomności Admirałow *Bruix* i *Maſſaredo* zoſtaie, *Francuzka* pod kommendą Generała *Delmotte*, Hiszpańſka pod kommendą Generała *Gravina*. — W *Kadix* ma bydź ieszcze 10. okrętow liniowych gotowych do wypłynienia.—Otrzymaliśmy smutną wiadomosć iż flotta *Batawſka* przez zdradę poddała ſię *Anglikom*.

Generał *Joubert* za przybyciem ſwoim do Armii *Włoſkiey* ogłoſił naſtępuiący rozkaz: *W głowney kwaterze* w *Corniglìano dnia* 6 *Siepnia*. Żołnierze, Generał *Moreau* potrafił w naytrudnieyszych okolicznościach ocalić Armią *Włoſką*. Dyrektoryat mianował go wodzem Armii którey iego doświadczenie było potrzebnym, a mnie rozkazał walczyć wraz z wami. Od tego momentu zapewniam was. nie będziecie ſię potykać iak tylko za Rzpltą, za spokoyność i niepodległość iey sprzymierzeńcow; Armia nie będzie odtąd ſobie zoſtawioną. Cała *Francya* powſtaie, i liczne z iey łona wychodzą bataliony. Wſzyſtkich wzrok obraca ſię na was. Potrzeba zwyciężyć koledzy; chwała i wolność ten na was obowiązek wkładaią.

(Podpisano) Joubert.

Wypis z Rapportu G. *Lecourbe* do G. *Maſſeny* o bitwach ſtoczonych 14. 15. i 16. Sierpnia w małych kantonach:— G. *Lecourbe* podzielił ſwoie ſiły na 6 kolumn, które razem dnia 14 w marsz wyruszyły. Poſtanowiono wyprzeć nieprzyiaciela z *Grimſel*, *Fourche*, z doliny *Urſeren*, z wzgorkow *Oberalp*, i z Kantonu *Schwitz*. G. *Boivin* kommendant lewego ſkrzydła uderzył na nieprzyiaciela z 84 i 76tą Pułbrygadą. Wyruszył go ze wszyſtkich ſtanowiſk przed *Schwitz*, i wszedł do tego miaſta o pierwszey godzinie po południu, położywszy na placu około 300. nieprzyiacioł, a 600 zabrawszy w niewolę.— Ob. *Sancey* z batalionem 84tey Pułbrygady dopomogł mu ſkutecznie otoczywszy kolumnę nieprzyiacielſką przez wzgorki *Haken* i przez *Miten*, a połączywszy ſię przy *Schwitz* i *Zberg* z resztą Pułbrygady, ſpędził nazaiutrz nieprzyiaciela oszańcowanego w *Muthenthal*, zabrał mu 300 ludzi, i dwie armaty. Gdy G. *Boivin* pomykał ſię tym ſposobem ku *Schwitz* przez *Steinen* i *Seeven*, tym czasem trzy kompanie wyszłe z *Gerſau*, przez 5 innych kompaniow jeziorem przybyłych wzmocnione, poraziły nieprzyiaciela oszańcowanego przy moście *Muthen* przez dwie armaty bronionym, opanowały *Brunnen*, zabrały do 300 jeńcow, i połączyły ſię z G. *Boivin*. Kolumnę tę prowadził *Montfort* Adjutant G. *Lecourbe*. Kilku tylko utracił ludzi, a 30 miał rannych. G. *Boivin* utracił tylko 50. Tegoż dnia (14) *Porson* ſzef wyższego ſztabu odebrał rozkaz wyruszenia z dwoma batalionami ku *Altorf* przez *Bauen*, *Isenthal*, i *Seedorf*, tym czasem gdy G. *Lecourbe* z ośmiu kompaniami Grenadyerow i z ſwoią flotyllą pomykał ſię jeziorem.— *Porson* podzielił swoią kolumnę na dwie części, z których iedna pod dowodztwem kapitana *Fourgues* oczyściła z nieprzyiacioł gory wznoszące ſię w okolicach *Roſtok*.— Inna kolumna wyſłana z *Engelberg* pod kommendą ſzefa Brygady *Daumans*, miała przeyść *Sureneck*, przybyć do *Attinghausen*, *Ertzweld*, otoczyć *Altorf*, przedrzeć ſię w *Schachenthal*, i połączyć ſię z G. *Loison* nad *Steeg*. Kolumny te po okropnych przeprawach, odparły nieprzyiaciela za rzekę *Reuss* na dolinę *Altorf*, i niemogły ſię daley pomknąć dla popsutych moſtow. O 6 godzinie wieczorem G. *Lecourbe* przybył jeziorem przed *Fluelen*, bronione przez dwie armaty. Nieprzyiaciel wkrotce był przymuszony do uſtąpienia, i zoſtał odpartym aż do *Burglen* i *Erzfeld* z ſtratą 200 zabitych, tyleż rannych, i 400 w niewolą zabranych. *Francuzi* w tych rozmaitych mieyscach utracili 4 ludzi w zabitych, a 20 mieli rannych. G. *Loison* wyſzedłszy z *Sarnen* z 109tą Pułbrygady i czterema kompaniami miał przeyść *Gadmenthal*, *Meyenthal*, i udać ſię do *Wasen*, gdzie ſię miał z G. *Lecourbe* połączyć. Ta droga w całey *Szwaycaryi* ieſt nayokropnieysza, a iednakże przeprowadzono nią dwie armaty. G. *Loison* przybył d. 15 ku ſtraszliwemu zakrętowi zamku *Meyen* bronionemu od 400 ludzi i dwoch armat. Nazaiutrz rozpoczął ſię attak z rowną z oboiey ſtrony zapalczywością. *Francuzi* opanowawszy zamek, zabrawszy te dwie armaty i 500 ludzi w niewolę, udali ſię natychmiaſt ku *Wasen*. Kompania 2go batalionu *Lemańſkiego* dzielnie ſię okazała w tey ſprawie, przy którey Republikanie utracili 20. ludzi, a 60 mieli rannych.— Dnia 15 z rana G. *Lecourbe* z ſwoiemi Grenadyerami i dwoma batalionami przybyłemi do doliny *Altorf* rozpędził nieprzyiaciela, który ſię rozłożył przy *Steig*, zabrał mu 200 jeńcow, wyſłał Ob. *Gozivy* z iego batalionem, dla doścignienia umykaiących ſię w dolinę *Maderan*, a ſam przybył do *Waſen*, gdzie znalazł G. *Loison*, z którym wyruszywsz, o 4tey godzinie wieczorem, napotkał nieprzyiaciela w *Geschinen* i odparł go za moſt *Diabelſki*. Chciał ſię za nim udać w pogoń, lecz zaſtał moſt zepsutym. Naprawiono go natychmiaſt, a o 7mey godzinie z rana znaleziono dolinę *Urſeren* zaiętą przez G. *Gudin*, którego obroty były naſtępuiące:— *Gudin* kommendant prawego ſkrzydła znaydował ſię z 67mą Pułbrygadą, z iednym batalionem 25tey i z drugim batalionem *Lemańſkim*. Trzeba ſię było potykać więcey niż z 2ma tyſiącami na rożnych ſtanowiſkach rozłożonego woyſka. Dnia 14. przeszedł płaszczyznę rzeki *Aar*, poraził nieprzyiaciela nad *Grimsel*, przełamał oboz między *Obervald i Geschenen*, zabił lub ranił 2 do 300 ludzi, zabrał około 500 jeńcow, i przepędził noc powiększey części na śniegach. Nazaiutrz kończył ſwą podroż przez *Fourche*, i zaiął dolinę *Urſeren*, z kąd nieprzyiaciel cofał ſię ku *Diſſentis*.— Dnia 16. połączył ſię z G. *Lecourbe*. Natenczas G. *Lecourbe* wraz z Generałami *Loison i Gudin*, poſtawszy ieden batalion przez gorę S. *Gotarda* ku *Airolo*, zgromił nieprzyiaciela bliſko jeziora *Oberalp*, ścigał go aż do *St. Giacome* i do *Tavetchs* bliſko *Diſſentis* w kraiu *Gryzonow*. Nieprzyiaciele utracili w tym zdarzeniu 200 zabitych, 400 rannych, i przeszło 1000 jeńcow.

Na ſeſſyi Rady 500 dnia 28 *Briot* zabrał głos dla rozebrania tak proiektow podanych już przez kommiſſyą z ſiedmiu członkow złożoną, iako też dla zaſtanowienia ſię nad śrzodkami iakich wymagaią okoliczności i niebespieczeńſtwa oyczyzny. Wyraził, iż już od dawnego czasu Narod w niebespiecznym zoſtaie uspieniu.— Dalſzy ciąg iego mowy zawierał w treści: Dla czego Dyrektoryat nie ogłoſił w całkowitey osnowie ſzczegułow oſtatniey bitwy we *Włoszech*? Nasze pomyślności będą zawsze dla nas nowym do umiarkowania powodem, a naſze klęſki nową do odwagi pobudką. Jawność i iedność, oto ſą nasze srzodki ratunku. Mowca znayduie ſzczegulniey przyczynę naszych nieszczęść w złym ſyſtemacie dyplomatycznym, który był zawsze utrzymywanym. Przez boiaźń *Turka*, rzekł daley ſtarano ſię nas z nim pokłocić. Ztąd wyprawa *Egipſka*, ztąd deportacya niesmiertelnego wodza, i 40 tyſięcy *Francuzow*. Wodz ten mowią chciał tey wyprawy. Mogł iey chcieć przez żądze należącey mu chwały, a rażony intrygą i otaczaiącym ſiebie przekupſtwem, przeſtrzeżony był losem *Hocha*, którego iuż nazywano drugim *Buonaparte*, ażeby ſię niewyſtawiał na otrzymanie podobney pogrzebowey okazałości. Lecz mniemał iuż pokoy ugruntowanym; rozumiał, iż W. Sułtan zezwalał na przygotowaną wyprawę. Czyliż *Talleyrand* nie miał być Ambaſſadorem w *Konſtantynopolu*? Czyliż iako będącemu iuż w tym urzędzie, *Buonaparte* nieprzyſłał mu depeszow do Porty? *Briot* oſkarza ſzczegulniey *Taleyranda* za doradzenie i uſkutecznienie tey okropney wyprawy, a na dowod przytacza pismo czytane przez tego miniſtra w Inſtytucie Narodowym, nim ieszcze zo-

ſtał miniſtrem. W reszcie namawia, ażeby porzucić przeſzłe okoliczności w niepamięć, i myśleć o iak naylkutecznieyszych ſposobach dla potłumienia nienawiści i gniewow, a po zakończoney nader obszerney mowie, przełożył rozmaite ſrzodki, ktore radził odeſłać do kommiſſyi z 7 członkow złożoney. Między innemi naſtępuiące: — 1. Ażeby wydać Proklamacyą, w ktorey powinien być wyraźnie wſkazany cel woyny i iey granice. — 2. Azeby wyznaczyć Kommiſſyą dla uporządkowania i przyspieszenia prac Rady.— 3. Inną kommiſſyą do podania odmian iakie uczynić należy w Prawach 3. Brumaire, 19 fructidor etc. Te odmiany ściągać ſię będą do doſtarczania ludzi, koni, lub zapłacenia z gory dwudzieſtoletnich kontrybucyow.— 4. Gdy okoliczności pozwolą znieść urząd miniſtra Policyi, przyłączyć go do miniſterium intereſſow wewnętrznych, i poſtanowić miniſterium kunsztow.— 5. Znieść uroczyſtości 9 Thermidora, 13 Vendemiaire, i 18 Fructidora.— 6. Skaſſować kommiſſarzow woiennych, a poſtanowić Prefektow.— 7. Organizować Armią na Legiony, któreby noſiły imiona naſzych zwycięztw, lub naszych wielkich ludzi.— 8. Wyſtawić kolumny naszym Generałom na mieyscu bitwy poległym, a mianowicie *Dugumierowi* i *Joubertowi*.— 9. W dzień uroczyſtości 1go Vendemiaire wyſtawić posąg Rzpltey na ołtarzu zgody, i wezwać wszyſtkich obywatelow, ażeby u tego ołtarza wyprzeſięgli ſię wszelkiey nienawiści.— 10. W trzech mieſiącach zamknąć liſtę emigrantow.— 11. W ośmiu mieſiącach zakończyć wymazywanie z liſty etc.— Pomimo nieiakich ſporow, Rada nakazała drukowanie tey mowy. Wnioſki zaś odeſłane zoſtały do Kommiſſyi ſiedmiu.

Generał *Championnet* miał znaczne nad nieprzyiacielem odnieść korzyści, o ktorych iednak urzędowego niemamy donieſienia.— Generał *Grouchy* ktory doſtał ſię w ręce *Auſtryakow*, z ran odebranych umarł.— W potyczce pod *Novi* zaieliśmy 2 tyſiące ludzi w niewolę, ktorzy do *Nicei* zoſtali zaprowadzeni.— W *Tulonie* znayduią ſię 3 okręty *Weneckie* gotowe do wypłynienia. Opatrzone są w żywność i maią przeznaczenie do *Malty*.— W *Breſt* znayduie ſię teraz w ogule 90 okrętow woiennych.— Ex-Dyrektor *Helwecki Glaire* powrocił nazad do *Szwaycaryi*.— Dyrektoryat mianował Ob. *Freron*, *Fauchet*, i *Adet*, na kommissarzow do *St Domingo*. Mowią iż oſtatni nieprzyiął urzędu. Ob. *Jeannot*, *Bacot*, i Generał *Lavaux* przeznaczeni są za kommissarzow do *Guadalupy*, a *Victor Hugues* do *Caienny*.— *Sicard* nauczyciel głuchych i niemych, wymazany zoſtał z liſty emigrantow, na to mieyſce zaś włożeni są znany *Suard* i Generał *Morard* za to, iz na deportacyą nie udali ſię.— Przeznaczaią teraz Ob. *Talleyrand* na miniſtra ſkarbowego, *Robert Lindet* ma obiąć miniſterium wewnętrzne, a *Bourgoing* ma nazad powrocić na poſła do *Madrytu*.

Dziennik *Przyiaciel Praw* wyraża: Mowią tu znowu teraz o wielkich śrzodkach w roku 1793. przedſiebranych.— Kommendant *Angielſki* w *Mahon* na *Minorce* poſłał do *Sardynij* tyſiąc broni, tyleż pałaszow etc. z oświadczeniem, iż ma rozkaz dania Krolowi wszelkiey pomocy nawet w pieniądzach. — Przeciw Ob. *Vatar* wydawcy Dziennika *Ludzi Wolnych*, iuż oſkarzenie ieſt dekretowane. — W *Bruxelli* poprzybijane były Proklamacye *Auſtryackie*. Dochodzą iednak ſprawcow tego czynu.— Ob. *Reinhard* oſkarzył przed Dyrektoryatem Municypalność *Tulońſką* za złe z nim obchodzenie ſię. — Dyrektoryat wyda iak ſłychać wezwanie patryotyczne do płacenia przymuszoney pożyczki. — *Jean Bon St André* uciekłszy *Turkom* z niewoli, miał przybyć do *Tulonu*. — Miniſter wewnętrzny *Quinette* wydał iuż Programma względem obchodzenia 18. Fructidora. — Baron *Grönfeld* aresztowany w *Aix la Chapelle* iedzie pod konwoiem do *Paryża*.

W czaſie odbytey nie dawno rewij konſkrypcyinych, dał ſię widzieć między niemi nadzwyczayny zapał. Młody ieden konſkrypcyiny miał mowę do swoich kollegow tak czułą, iż zniewoliła Miniſtra *Bernadotte* do ucałowania młodzieńca i zrobienia go unterofficerem. Wielka liczba nowo zaciężnych proſiła Miniſtra, aby ich na plac boiu poprowadzono. W mowie do konſkrypcyinych mianey, wyraził nadzieię, iż oni potrafią dać pokoy *Europie*.

Ponieważ w zachodnich departamentach Szuani gdzieniegdzie widzieć ſię daią, przeto miniſter woienny wydał liſty okolne do zbroynych kolumn departamentu *Eure* i *Loire*, *Loiret*, *Loire* i *Cher*, *de l'Indre* etc. w ktorych wyraża, iż 15 tyſięcy woyſka wybranego ſkładaią przednią ſtraż, ktora maszeruie dla wsparcia dobrych obywatelow. Wszyscy *Francuzi* Republikanie ſkładaią ſtraż tylną, ktora iednak potrzebną nie będzie do zniſzczenia garſtki rojaliſtow.— W departamencie wyższey *Garonny* i innych okolicach południowey *Francyi* ſpokoyność ieſt znowu zupełnie przywrocona.— Kilka kaprow naszych upędzało ſię za okrętami kupieckiemi aż do portow *Marokańſkich*. Miniſter morſki za to zgwałcenie pokoiu z Cesarzem *Marokańſkim* zagroził kaprom utratą prawa krążenia po morzu. — Batallia pod *Novi* byłaby zupełnie z naszą korzyścią, gdyby zamiaſt utworzenia Armij *Alpeyſkiey* uſłuchano rady Generała *Moreau*, ktory rozkazał Generałowi *Grenier* wkroczyć do *Piemontu* od *Grenoble*. Tym ſposobem batallia ta 14 dniami prędzey ſtoczona by była, a tak korpus z pod *Mantuy* nie byłby bitwie tey przytomny.

Dyrektoryat Wykonawczy pisał do małżonki Generała *Joubert* Liſt naſtępuiący pod dniem 9. Fructidor (26. Sierpnia.) — *Obywatelko*. Dyrektoryat Wyk: dowiedział ſię z głębokim żalem o ſtracie iaką Oyczyzna przez śmierć twoiego męża ponioſła. Ważne uſługi ktore oddał Rzeczypospolitey, te ktorych ſię ieszcze spodziewała po jego geniuszu i męſtwie, czyniły go miłym w oczach wszyſtkich Obywatelow, a cnoty jego w powszechnym szacunku znaydowały nadgrodę. Zale twoie są zapewne nie małe; możesz wierzyć iż Dyrektoryat ie dzieli, i pragnie ażeby ie mogł oſłodzić.“

Dnia wczorayszego zrana *Dubois Crancé* wyiechał do Armij *Włoſkiey*, lecz niewiadomo w iakim urzędzie, i w iakim zleceniu.

Zgromadzenie w Pałacu *de Salm* złożone prawie całkowicie z Deputowanych, odprawiło w tych dniach nadzwyczayną ſeſſyą. Naradzano ſię nad sposobami ratowania Oyczyzny.

Generał *Debelle* ktory dowodzi artylleryą armij *Włoſkiey*, zawołany ieſt do *Paryża* dla dokładnego wyobrażenia ſtanu tey Armij od czasu okropney bitwy pod *Novi*.

Dziennik *Tuluzańſki* zawiera szczeguły wielu korzyści odnieſionych nad Roialiſtami ktorzy zoſtali pobici w *Bourgade*, *Beaumont*, *Saint-Martory*, *Saint Gaudens* etc. Toż pismo zawiera w sobie, iż buntownicy nie maią iuż iak tylko małe garſtki ludzi ze wſzyſtkich ſtron od Republikanow ścigane.

Dziennik *Wolnych Ludzi* oświadcza, iż nie attakuie Dyrektoryat, gdyż *Sieyes* i *Barras* nie są Dyrektoryatem, i daie do zrozumienia, iż *Gohier* i *Moulins* nie należeli do śrzodkow na ktore ſię teraz wielu bardzo ſkarzy.

Na ſeſſyi Rady 500 d. 29 Sierpnia *Lamarque* zabrał głos, w którym oddawszy hołd chwalebney śmierci *Jouberta*, dodaie, iż potrzeba przedſięwziąć ſkuteczne srzodki, obudzić zapał i zbawić Rzpltą. Z tego powodu podaie proiekt wyroku, który zoſtał przyiętym, a który zawiera w treści, iż ſpory względem dochodow i woyny przed wszyſtkiemi innemi powinny zatrudniać Radę za Rapportami kommiſſyi z ſiedmiu członkow złożoney, każdego dnia zacząwszy od drugiey godziny aż do końca ſeſſyow. Upomina ſię także o organizacyą zgromadzeń ludu i zupełną onych wolność, niemniey o wolność druku, gdy już będą wzięte potrzebne ſrzodki na ukaranie przeſtępſtw, iakich te dwa obiekta ſtaćby ſię mogły powodem.

Na ſeſſyi d. 30.— Z porządku dziennego przyſtąpiono do roztrząsania Proiektu kommiſſyi 7 ſtosownego do uformowania Armiow drugiey linii i Armiow Departamentowych.

Delbrel powſtaie przeciw temu proiektowi iako mamiącemu, niepożytecznemu, przeciwnemu konſtytucyi, a nawet niebespiecznemu. Formowanie proponowanych Armiow nie przydałoby iednego człowieka do tych, których zaciąg ieſt nakazany. Gdy te Armie zoſtaną dopełnione, ſkładać ie będzie 600 tyſięcy ludzi; Dyrektoryat kierować niemi będzie podług Praw przepisanych, i podług potrzeb Rzpltey tak przeciw wewnętrznym iako i zewnętrznym nieprzyiaciołom. W tym proiekcie nie ieſt oznaczona liczba Armii, coby krępowało Dyrektorya w iego czynnościach; gdyby wypadła potrzeba pomocy ze ſrzodka za granice lub z zagranicy do ſrzodka, na ten czas obroty woyſk nie byłyby wolne. Mowiłem, rzekł daley *Delbrel*, przeciwko nieprawey Dyrektoryatu władzy, dziś bronię iego Praw konſtytucyinych.

Rada dzieli proiekt, odrzuca formowanie dwoch proponowanych Armiow, i przeſtaie na domaganiu ſię od Dyrektoryatu zdania ſprawy w każdą dekadę, względem uſkutecznienia Prawa zaciągu konſkrypcyinych, i względem ſtanu Departamentow, które okażą naywięcey poſpiechu i gorliwości.

Dnia 1 Września *Chabot* w Radzie ſtarszych oſkarża Dziennik pod tytułem *la Pariſienne*, którego pierwszy numer w tych dniach zoſtał wydany.

Na ſeſſyi Rady 500. cofnięto Prawo, przez ktore Dyrektoryat upoważniony był ściągnąć do *Paryża* tyle woyſka ile tego znaydzie potrzebę, lub utrzymywać toż woyſko w granicach konſtytucyinych Ciała Prawodawczego. W Radzie iednak ſtarſzych *Rewbell* oparł ſię cofnieniu tego prawa. Wiem (rzecze) iż konspiracya rojaliſtow ieſt urządzona, i że iey śrzodek znayduie ſię w *Paryżu*. Chcą *Paryż* z woyſk ogołocić, i na takowy to moment dybią rojaliści. Nie idzie tu o to czyli Dyrektoryat iak to częſto ſłyszeć ſię daie, ieſt odrodzonym, lecz czyli poſiada zaufanie wasze? Jeżeli tak ieſt, na coż cofnienie pzawa? Gdy Dyrektoryat nie będzie w *Paryżu* woyſka potrzebować, odeszle ie gdzieindziey, ieżeli zaś woyſka są tu potrzebne, iakże możemy ie odsyłać?— Na wniosek iego uchwalono, aby Dyrektoryat przez poselſtwo był zapytany, czy bez narażenia bespieczeńſtwa Rzpltey mogą ſię woyſka z *Paryża* oddalić.— Wnieſiono także w Radzie 500 aby liwranci do zdania rachunkow przymuszeni zoſtali.

z Kolonij dnia 20. *Sierpnia*.

Podług prywatnych liſtow trzy Departamenta lewego brzegu *Renu*, to ieſt *Mont-Tonnerre*, *Saar*, *Renu i Mozelli* maią być w krotkim czaſie do Rzpltey *Francuzkiey* przyłączonemi. Czwarty to ieſt: *Roer*, zoſtawać będzie w teraznieyszym ſtanie, z przyczyny, iż znaczna onego część należy do Krola *Pruſkiego*.

z Stokolmu dnia 30. *Sierpnia*.

Kanclerz Nadworny *Engeſtröm* poseł przy dworze *Berlińſkim*, który tu za urlopem przez nieiaki czas bawił, powraca nazad na mieysce przeznaczenia ſwego.— Generał Leytnant *de la Gardie*, wyieżdża na Poſła do dworu *Wiedeńſkiego*.

z Waldshut dnia 30. *Sierpnia*.

W okolicy naszey i ſomſiedztwie poruszenia wielkie widzieć ſię daią. *Francuzi* znacznie pomnożyli ſię w *Frikthal*, pod *Lauſſenburgiem* a mianowicie pod *Gippingen* i *Eltzen* i na gorze *Rollan*, ktora tylko na wyſtrzał z armat od nas leży. Wczoray zaczeli sypać na niey bateryą, która nad *Koblenz* (leżącym między *Aar* i *Renem*) tudzież miaſtem naszym gorować będzie. Generałowie *Francuzcy* rozpoznawaią co dzień dwa razy okolice z mocnemi oddziałami. Nowy także wielki ſzaniec zakładaią pod *Albruk*. Dziś w nocy Cesarscy pomnożyli ſwoie pikiety, gdyż obawiaią ſię poruszenia *Francuzow* od *Gippingen*. O pułnocy ſłyſzeliśmy kanonadę z okolicy *Dettingen*.

Auſtryacy czynią rozmaite urządzenia, naprawili iuż moſt na ſtatkach bliſko *Reinheim* będący. Dnia 29. przybyło 7. tyſięcy ludzi woyſka *Auſtryackiego* idącego z *Klotten*, a które przeprawiło ſię przez *Ren* w *Eglisau*, to woyſko dąży teraz spiesznym krokiem ku *Manheimowi*. Dnia 28. przybyła liczna artyllerya bliſko *Dettlingen*; z tego powodu domyślaią ſię przedſiewzięcia bliſkiey przez rzekę *Aar* w tym mieyscu przeprawy. Nieprzyiaciel ſtoiący bliſko *Gippingen* czyni nowe poruszenia, okazuiące iakieś ważne zamiary.

z Moguncyi dnia 1. *Września*.

Generał Dywizyi Bruneteau St. Suzanne kommenderuiący w Moguncyi. Na mocy rozkazu Dyrektoryatu Wykonawczego przeſłanego mu d. 24. Sierpnia, przez Ob. *Bernadotte* Miniſtra woiennego ſtanowi:— 1) Rachuiąc od d. 14 Fructidor (31 Sierp:) Miaſto *Moguncya* i twierdza *Kaſſel*, ſą w ſtanie oblężenia ogłoszonemi.— 2) Niniey-

ſzy wyrok poſłanym będzie Adminiſtracyi Centralney Departamentu *Mont-Tonnerre*, rownie iako i Adminiſtracyi Municypalney *Moguńckiey*.— 3) Ob. *Georgeon* Szef Brygady i Kommendant *Moguncyi* każe go przełożyć na dwa ięzyki, czytać, ogłaszać i przybiiać wszędzie, gdzie potrzeba wypadnie.— W głowney kwaterze w *Moguncyi* 13 Fructidor (30 Sierpnia) Roku 7. Rzpltey *Francuzkiey* iedney i nierozdzielney. (Podpi:) *Brunetteau St. Suzanne.*

z Konſtancyi dnia 1. Września.

Batallia pod *Novi* nie miała takich ſkutkow, iakie sobie obiecywaliśmy. *Toſkania* nie ieſt ieszcze w ręku naszych, ani *Bochetta*, ani nawet *Genua*. Poruszenia Generała *Championnet* ku *Piemontowi* i wkroczenie *Francuzow* do *Walezyi*, wſtrzymały działania nasze, i ſprawiły iż muſiemy pierwey mocne pozycye wziąć we *Włoszech*, dla odzyſkania znowu gor *S. Bernarda* i *Gotarda*, aby nasze ſkrzydło nie mogło być attakowane. Pod *Novi* *Moſkale* dosyć ucierpieli. Korpus Generała *Klanau* otrzymał rozkaz do wyruszenia nad *Po* dla wzmocnienia armij, i zaſtąpienia ſtraty w ludziachponieſioney w oſtatniey bitwie.

z Berny dnia 1. Września.

W tych dniach odprawiła ſię wielka rada woienna w głowney kwaterze Armij *Francuzkiey* w *Lentzburg*. Domyślaią ſię, iż Generał *Maſſena* ma zamiar przeyść rzekę *Limat* i udać ſię ku *Zurich*.

Przechodziło tu oſtatniey nocy kilku nadzwyczaynych kuryerow iadących z *Paryża* i z głowney kwatery Armij *Reńſkiey*.

W tym momencie rozchodzi ſię wiadomość, iż G. *Lecourbe* wkroczył do *Bellinzone*. *Auſtryacy* w ſwoim coſaniu chcieli zruynować moſt *Diabelſki*, i już go znacznie popsuli, lecz ſaperowie *Francuzcy* wkrotce go naprawili.

z Szwabij dnia 1. Września.

Spodziewany attak z ſtrony *Auſtryackiey* pod *Zurich* dotąd nie naſtąpił. Uważano, iż *Francuzi* bardzo ſię wzmacniaią na lewym ſkrzydle Generała *Maſſeny*, i zdaie ſię, iż attak przypuszczać zamyślaią. We wſiach nad ieziorem *Zurich* położonych, mieszkańcy bardzo ſą przychylni *Francuzom*, i donoszą im nieprzeſtannie o naymnieyszych poruszeniach *Auſtryackich*. Kilku takowych ſchwytano. Z *Zurich* bardzo wiele familij przenosi ſię do *Szaffuzy*.— Generał *Demont* zamieniony zoſtanie za G. *Bey*, o zamianie G. *Mack* nic nie ſłychać.— Generał *Chateauneuf Randon* bywszy kommendant w *Strazburgu*, ma mieć teraz kommendę w 4 nowych Departamentach *Reńſkich*.— G. *Faber* dowodzi pospolitym ruszeniem z kraju elektora *Moguńckiego*, a przy nim znayduie ſię miniſter *Albini*. Wieśniacy w *Aſzafenburgu* zebrani napierali ſię maszerować przeciw *Francuzom*. *Heſſy* i *Frankfort* zoſtaią neutralnemi. Do *Frankfortu* poſłał w prawdzie miniſter *Albini* officera, dla ułożenia ſię z magiſtratem względem powszechnego uzbroienia, lecz officer przywiozł odpowiedź przeciwną życzeniom miniſtra.

Od brzegow Menu dnia 3. Września.

Generał *Baraguey d'Hilliers* przechodząc z woyſkiem około *Darmſtad*, zaproszony zoſtał na obiad od tamteyſzego dworu. Przez wzgląd iednak neutralności Landgrafa, żaden żołnierz nie wszedł do miaſta. Okolice kraiow Elektora *Moguńckiego* bardzo ſą złe traktowane, z powodu wieśniakow, którzy insurrekcyą podnoszą, trzech takowych uzbroionych rozſtrzelano.

Woyſka Xiążęcia *Kondeusza* nie chcą ſię nazywać *Francuzami*, ale *Kondeyczykami*.— Na d. 30 Sierpnia, dragonia Generała *Latour* była już w *Bruchsal*.— Wczoray Generał kommenderuiący *Müller* miał kwaterę ſwoią w *Schwetzingen*, i ściągnął większą część infanteryi, tudzież resztę korpusu Generała *Baraguey* z *Moguncyi*.— Z *Szaffuzy* Arcy-Xiąże wyſłał znaczne korpus z artylleryą ku *Freyburgowi*. G. *Hotze*, który będąc przez długi czas w woyſku *Roſſyiſkim*, obeznał ſię z *Moſkalami*, pozoſtanie wraz z niemi w *Szwaycaryi*.— Słychać, iż Xiąże *Galiczyn* poiedzie do *Berlina* w charakterze poſła, na mieyſce Hr: *Panina*, który ieſt mianowany od Imperatora Podkanclerzem Państwa.— Rapport urzędowy w głowney kwaterze w *Fregerolo* ogłoszony, a w gazetach *Weneckich* d. 23 Sierpnia umieszczony, przyznaie, iż w batalij pod *Novi* 2000 *Moſkalow* padło na placu.— Mowią, iż miaſtom *Hamburgowi*, *Lubekowi*, i *Bremie*, wszelki handel z *Francyą* ieſt zabroniony.

z Hanau dnia 4. Września.

Szczeguły wniyścia *Francuzow* do *Frankfurtu*, podaią pisma publiczne naſtępuiące. Dnia 29. o godzinie 8. z rana Generał *Baraguey d'Hilliers* przyſłał Adjutanta ſwego z trębaczem do magiſtratu, żądaiąc aby wyſłał deputacyą do głowney kwatery iego w *Bekenheim*, gdyż dla neutralności miaſta, nie może wniyść do *Frankfortu*. Przyiął deputacyą grzecznie, żądał iednak w przeciągu 24 godzin znaczney rekwizycyi w towarach i 1,500,000. liwrow w gotowiznie. Na przełożenie, iż przez wzgląd neutralności nic z tego dać nie mogą, i że Generał powinien okazać pełnomocnictwo do tego Dyrektoryatu, odpowiedział: 15 tyſięcy bagnetow i 30 armat, ſą iego pełnomocnictwem. Rekwizycya powinna być dana z magazynow *Angielſkich* i *Moſkiewſkich* w mieście znayduiących ſię, lub te powinny bydź w całkowitości wydane. Deputacya oświadczyła, iż Generał może wniyść do miaſta dla zabrania magazynow. Dnia 30 z rana Generał woyſko ſwoie batallionami wyruszył przeciw miaſtu i oświadczył, iż wypuści kule na magazyny *Angielſkie* w *Frankfurcie* znayduiące ſię. Nakoniec magiſtrat dla zapobieżenia kłęſkom, zezwolił na zapłacenie 500 tyſięcy liwrow w gotowiznie, a ſto tyſięcy w liwerunku.

z Stutgardu dnia 4. Września.

Głowna kwatera Arcy-Xcia *Karola* znayduie ſię teraz w *Saint-Blaise*: większa część woyſk *Auſtryackich* ktore opuściły *Szwaycaryą*, ściąga ſię do *Brisgowii*. Mowią, iż Arcy-Xiąże ma zamiar przeprawienia licznego korpusu przez *Ren* pomiędzy *Bazyleą* i *Kehl*, ażeby Generała *Maſſenę* przymuſić do opuszczenia prawie niedobytych ſtanowiſk, ktore przy *Zurich* zaymuie. Z *Villingen* przeprowadzono znaczną liczbę pontonow na *Ren*.

Podług Liſtu z *Heilbronn* pod dniem 2 t. m. *Francuzi* zaymuią zawsze *Sinsheim* i *Wisloch*; ich forpoczty dochodzą aż do *Hillapach* i *Weiler*, a z drugiey ſtrony aż do *Langenbruck*. Huzary *Szeklera* formuią linią rozciągaiącą ſię od *Bruchsall* przez *Devischeim*, *Grochsheim*, *Upſtad*, aż za *Eppingen*. Dnia 3 ſłyszano w *Heilbronn* mocne ſtrzelanie tak z armat iako i z ręczney ſtrzelby.

Woyſka *Francuzkie* ktore ſię od ſtrony *Kehl* znayduią, pomknęły ſię naprzod okazuiąc zamiar rozpoſtarcia ſię na nowo w *Szwabij*.

Dnia wczorayszego i dziſieyszego przechodziła przez nasze miaſto i iego okolice iedna dywizya Ułanow.

z Strazburga dnia 5. Września.

Dnia wczorayszego 400 ludzi z Gwardyi naszey Narodowey, udali ſię do fortec *Vauban* i *Lauterbourg*. We wszyſtkich kantonach naszego Departamentu kolumny woienne odebrały rozkaz pomykania ſię na zaięcie *Renu*, z przyczyny, iż wszyſtkie woyſka na prawy brzeg udać ſię maią. Twierdza *Filipsburg* od kilku dni ieſt obleżona przez iedną część Armii *Reńſkiey*. Woyſka *Auſtryackie* wzmocnione ſą od ſtrony *Kehl*.

z Manheimu dnia 6. Września.

Pozycya Armii *Francuzko-Reńſkiey* od kilku dni nic ſię prawie nieodmieniła, i do tego momentu lekkie tylko między forpocztami i patrolami zaszły utarczki. Dnia onegdayszego przyprowadzono tu nieco jeńcow po większey części z regimentu kirissyerow Arcy-Xcia *Alberta*.

Dnia 9. Września

W nocy z dnia 6 na 7 *Francuzi* zaczęli *Filipsburg* bombardować. Huk armat ſłyszany tu był przez przerwy od godziny 11. w wieczor do 9 z rana. Większa część miaſta ſtała ſię iuż paſtwą płomieni. Dziś przyprowadzono tu 9 do 10 jeńcow wraz z kapitanem od regimentu *Fulda* w *Filipsburgu* zoſtaiącego. Schwytani byli wczoray w wieczor pod *Reinsheim* o poł mili od wspomnioney fortecy.

(z *Gazety Manheimſkiey*.)

Od brzegow Elby dnia 7. Września.

Na dniu 3 przepłynęło przez *Kopenhagę* 14 tyſięcy woyſka *Roſſyiſkiego* przeznaczonego do wylądowania.— Wiadomości żeglarzow donoszą, iż okręty *Duńſkie* w portach *Roſſyiſkich* znayduiące ſię otrzymały rozkaz oddalenia ſię ztamtąd.

z Frankfortu dnia 7. Września.

Przechodzą tu nieuſtannie oddziały woyſka z zaciągu *Moguńckiego*, rownie iako i woyſka liniowe, idące na połączenie ſię z kolumną, która ſię drogą ku *Moguncyi* pomknęła. Dnia wczorayszego widzieliśmy przechodzącą dywizyą Grenadyerow z dwoma armatami. Głowna kwatera znayduie ſię w tym momencie w *Mederrach*. Forpoczty rozciągaią ſię iuż za *Hattersheim*. Zaczęto ſtawiać dwa moſty na *Menie* po niżey *Frankfortu*. Inna kolumna z powszechnego zaciągu pomknęła ſię ku *Bergſtraſſe*.— Woyſka Cesarſkie coraz bardziey zbliżaią ſię do naszych okolic.

Dnia 9. Września.

Jedna dywizya huzarow *Szeklera* która dnia 7. t. m. przybyła do *Offenbach*, przeprawiła ſię dnia wczorayszego przez *Men* na iednym z dwoch moſtow rzuconych poniżey *Frankfortu*, pomknęła ſię potym ku *Höchst*. Spodziewamy ſię ieszcze innych dywizyow tak kawaleryi, iako też infanteryi *Auſtryackiey*.— Wczoray widzieliśmy przechodzący ieden batalion z regimentu Moguńckiego Generała *Faber* z dwiema armatami, oraz liczną dywizyą z uzbroionych wieśniakow. Głowna kwatera powszechnego zaciągu, znayduie ſię zawsze w *Niederrad*; forpoczty rozciągaią ſię aż za rzekę *Nidda*, a patrole dochodzą aż do *Wickert* i *Ruselscheim*. *Francuzi* coſnęli ſię zupełnie ku *Kaſſel*.

z Medyolanu dnia 29. Sierpnia.

Generał *Kray* przybył tu dnia 26. udał ſię wieczorem na teatr, gdzie był w posrzod naywiększych okrzykow przyiętym. Ten Generał wyiechał dnia onegdayſzego do *Novarry*; korpus iego do *Szwaycaryi Włoſkiey* idący, odebrał rozkaz wſteczny i ma powrocić ku *Acqui*. Domyślaią ſię, iż z tamtąd uda ſię do doliny *Tanaro*, ażeby dopomodz obleżeniu twierdzy *Coni*.

Mowią, iż w kraiu *Genueńſkim* zaszły mocne zaburzenia. Z inney ſtrony zapewniaią, iż *Francuzi* czynią gotowość do opuszczenia kraiu *Genueńſkiego*, iż iuż zaczęli wyprowadzać artylleryą z fortyfikacyow, i że z pomiędzy znacznieyszych mieszkańcow *Genui* zabrali trzynaſtu zakładnikow. Zupełny niedoſtatek żywności zdaie ſię być przyczyną tego coſania.

Bataliony Regimentu *Belgioso*, które były na załodze w tym mieście, maią ſię dziś uſtąpić; a mieysce ich zaymą dwa bataliony *Stuart* przybyłe tu oſtatniey niedzieli.

Od granic Włoſkich dnia 24. Sierpnia.

Kalabryiczykowie po odnieſionym zwycięztwie, wielkich dopuścili ſię gwałtow. Nie tylko zabijali mieszkańcow kraiu *Neapolitańſkiego* ktorzy im ſię patryotami wydawali i głowy ich na pikach noſili, ale nadto piekli nieszczęśliwych na publicznych placach. Zaledwie woyſko regularne potrafiło wſtrzymać ich wściekłość. W *Neapolu* przeszło dwa tyſiące domow zoſtało zrabowanych. Admirał *Nelson* odrzucił amneſtyą nadaną przez Kardynała *Ruffo* z powodu iż między Krolem a jego zbuntowanemi poddanemi nie może zachodzić negocyacya. Biſkup z *Capri* zoſtał także na maszcie okrętowym powieszony.— W *Civita Vechia* procz patryotow znayduie ſię ieszcze pięć tyſięcy *Francuzow*, którzy nayſilnieysze poczynili przygotowania do obrony.— Wyruszenie głowney armij ſprzymierzonych ku *Aſti* każe ſię domyślać, iż *Championnet* coś ważnego z ſtrony swoiey przed ſiewziął.

Redakcya Gazety *Korrespondenta* Warszawſkiego uprasza JPP. Prenumeratorow, ażeby wcześnie przed zbliżaiącym ſię Kwartałem to ieſt na dzień 1. Października r. t. zgłoſić ſię raczyli, na Prowincyach do naybliższych Pocztamtow, w Warszawie do Kantoru teyże Gazety, cena Prenumeraty zwyczayna.

Kantor tey Gazety ieſt w Rynku Starego Miaſta, w Kamienicy JP. Eberta, pod Nrem 65. na drugim piętrze— Exemplarz gr: 20.